

Gegants, capgrossos i altres bèsties

Les cercaviles de gegants, capgrossos i altre bestiar són una tradició centenària que ha perviscut a Catalunya i ha arribat fins avui amb molt bona salut. Identitat local, festa al carrer i associacionisme són les tres potes d'un element de la cultura popular que arriba a les famílies a través dels infants però que és molt més que una activitat per a ells.

Text > SÒNIA TUBERT, periodista

«**I** salten i ballen gegants, bastons i gralles i canten per sempre: això és la festa popular.» Ho diu el grup banyolí Germà Negre a «La festa», una de les cançons incloses al seu disc *Molt de porc i poca salsitxa*, editat el passat 2018. I és que a gairebé tots els pobles i ciutats de Catalunya, incloent-hi les comarques gironines, tenen aquestes figures que surten en cercavila i ballen, animades sobretot pels més petits, però també amb el somriure als llavis dels més grans, en situacions com la que descriu la cançó de Germà Negre, la festa major. Els gegants són la figura més destacada de la imatgeria festiva catalana, amb permís del bestiar, els capgrossos o els cavallets, entre altres elements que formen part de les comparses tradicionals de la majoria de celebracions dels Països Catalans.

La tradició gegantera apareix documentada per primera vegada als Països Catalans al segle XV, en concret a la processó del Corpus de Barcelona del 1424, amb les figures de David, Goliat i Sant Cristòfol. No va ser fins al segle XIX que la tradició gegantera va transcendir aquesta celebració religiosa i els gegants es van fer presents a les festes majors i als carnivals. Els gegants es van convertir també en una expressió d'identitat local, en un símbol dels pobles i ciutats que representaven fins i tot fora dels seus límits territorials. L'època daurada d'aquest fenomen, però, és el darrer quart del segle XX. Amb l'arribada de la democràcia, es recuperen figures oblidades que enforteixen

>> La Fal·lera Gironina, a la plaça de la Independència de Girona. (Font: FAL-LERA GIRONINA)

la identitat de les viles i els municipis i tornen al carrer amb la seva dimensió més festiva.

Si la identitat local i la festa al carrer són les dues potes que fins llavors marcaven la tradició gegantera, s'hi afegeix llavors la tercera, la que podem aventurar-nos a assegurar que marca la supervivència d'aquestes figures, i és que es converteixen en un fenomen associatiu molt important. Darrere d'un gegant sempre hi ha una colla gegantera, un grup de gent que s'encarrega de treure'ls a ballar i que en té cura. És la força de les colles, de la gent que les forma, el que fa reviure no només gegants tradicionals sinó que també fa que en sorgeixin on no n'hi havia hagut mai i que es

creï una indústria, més aviat artesanía, al seu voltant, amb nous constructors d'aquestes figures. Amb el pas dels anys, però, el fenomen s'ha mantingut, ha davallat o ha anat en augment? Estan de moda els gegants i les colles geganteres?

Colles gironines

L'any 1993 va néixer la Coordinadora de Colles Geganteres de les Comarques Gironines. La coordinadora, a banda de servir d'enllaç entre els geganters gironins i l'Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya, es va marcar entre els seus objectius principals que aquestes colles s'organitzessin per comarques. I és que, com en la majoria de tradicions, cada comarca, cada territo-

ri i fins i tot cada colla tenen les seves particularitats.

Segons la llista de colles que es poden trobar a la pàgina web de la coordinadora, a les comarques gironines n'hi ha més d'un centenar. Hi ha comarques amb gairebé una colla per municipi, i es troben també casos de viles on cada barri i cada entitat disposen de la seva pròpia imatgeria festiva i, per tant, el nombre de gegants, capgrossos i bèsties es multiplica. Seria aquest el cas, per exemple, d'Olot. A la capital de la Garrotxa, a banda dels gegants centenaris d'Olot, que només surten de casa seva, a l'edifici de l'Hospici, per Corpus i per les Festes del Tura, acompanyats dels cavallets, els cabeçuts i el Cap del Lligamosques (tots també centenaris), a cada barri s'hi troba una colla, algunes només amb capgrossos i d'altres també amb gegants o bèsties com el Drac del Carme o el Gat de Sant Miquel, sense comptar les figures d'entitats com Rialles o d'algunes de les residències geriàtriques de la ciutat.

No és, però, el més habitual. A l'altre costat de la balança hi ha les comarques on les colles actives són ben poques, ja que als municipis més petits els costa molt mantenir l'activitat, que hi sol néixer amb força però tot sovint l'empenta s'acaba per les dificultats de trobar gent que s'hi afegeixi quan els impulsors comencen a necessitar un relleu.

Es veu, per exemple, al Pla de l'Estany, amb colles geganteres a Banyoles, Serinyà i Cornellà del Terri. La Colla Geganterera de Banyoles és la més antiga de totes, la que manté més activitat i més continuada, i renova l'empenta cíclicament. La Comissió de Festes de la ciutat, amb la intenció de potenciar la implicació de les entitats a la Festa Major de Sant Martíà, ha donat més protagonisme als gegants durant aquesta celebració; en l'edició del 2018, per exemple, van sortir cada dia de la festa en cercavila, balls i altres activitats, i de cara al futur l'objectiu no és només mantenir aquesta presència, sinó fins i tot ampliar-la.

Les colles geganteres de Serinyà i Cornellà, però, no viuen la mateixa situació. El 2018 els gegants de Serinyà, l'Andreu i la Roser (representats com a personatges prehistòrics en al·lusió al Parc de les Coves Prehistòriques que hi ha al poble), van celebrar deu anys i van ser els pregoners de la Festa Major, però han reduït dràsticament les sortides a

>> Els gegants de Serinyà en plena actuació. (Autoria: SÒNIA TUBERT)

A les comarques gironines hi ha un centenar de colles

altres municipis on els conviden. Pel que fa als de Cornellà del Terri, des de fa alguns anys només se'ls pot veure a les festes i fires d'aquest municipi. Tot i que aquesta situació la viuen també altres colles, per sort no és la majoritària.

Fal·lera pels gegants

Cada colla geganterera té la seva idiosincràsia, la seva manera de fer, el seu tarannà... i això fa que en el panorama geganter de les comarques gironines es trobi una gran varietat de concepcions i maneres de fer. Algunes colles, com hem vist, només poden fer sortir els gegants per la festa del poble; d'altres, en canvi, fan sortides gairebé cada cap de setmana de l'any i fins i tot assagen. És el cas de la Fal·lera Gironina, la colla geganterera de la ciutat de Girona. Nascuda el 1997, ha portat els seus gegants, la resta de la imatgeria de la ciutat, la banda de música

i els bastoners a pobles i ciutats tant d'arreu de Catalunya com d'altres punts dels Països Catalans, l'Estat espanyol o fins i tot fora d'aquestes fronteres, com ara a Itàlia.

L'Isaac Sánchez, de la Fal·lera, fa recompte i calcula que fan unes quaranta sortides a l'any. Ell mateix reconeix que són moltes sortides, i explica que volen oferir «el mateix espectacle tant a les Fires de Sant Narcís de Girona, la nostra festa grossa, com al poble més petit de Catalunya». Per això, buscant la qualitat de l'espectacle, els membres de la colla solen assajar, una pràctica que no és comuna a totes les colles, encara que les bandes de música que les acompanyen sí que solen fer-ho. La Fal·lera assaja una vegada per setmana al Mas Abella, l'equipament cultural on conviuen les entitats de cultura popular i tradicional de Girona.

La Fal·lera està formada ara mateix per una vuitantena de membres, entre acompanyants i participants directes. La porta d'entrada de molta gent a la colla solen ser els nens. «A Girona la cultura dels gegants ha agafat un caire més infantil. Als nens els fan més gràcia els gegants que no als adults, a diferència d'altres llocs, on les faràndu

Cada colla gegantera té la seva idiosincràsia, la seva manera de fer

les i el bestiari atrauen un públic més adult», explica l'Isaac. Ara bé, tot i que d'entrada moltes famílies s'incorporen a la colla perquè els ho demanen els fills, «no és una activitat extraescolar», aclareix l'Isaac, «els pares hi han de ser per acompanyar els nens i s'afegeixen a la colla».

Entren els nens i es queden els pares

A la Colla Gegantera de Cassà de la Selva també han constatat que els gegants són una activitat familiar en què els nens arrossegueu els pares. El seu cap de colla, en Jordi Riera, explica que és habitual que «el nen petit arrossegui els pares i que a vegades s'hi enganxin, però quan el nen diu prou pleguen». Hi ha, però, excepcions: «A vegades els nens es fan grans i deixen de venir però els pares es queden», afegeix en Jordi. Ell ja fa dinou anys que és a la colla i hi ha vist alts i baixos: «L'any passat estàvem en hores baixes perquè havien plegat tres famílies molt importants, estàvem en un moment d'estancament. Ara que els més grans fem seixanta anys han entrat famílies senceres».

La Colla Gegantera de Cassà de la Selva té una quarantena de membres de totes les edats i, a banda de les festes del poble, solen fer sortides als municipis veïns, com Llagostera, Caldes de Malavella, Calonge, Campllong o fins i tot Banyoles. Segons el cap de colla de Cassà, aquestes sortides són necessàries perquè «hem de protegir-nos les colles d'aquí, si no malament rai». Cada any hi sol haver una o dues activitats extres, per exemple aquest any a Elna (França).

Una situació i un funcionament semblant el tenen a la Colla Castellera de Celrà. En aquest cas són una trentena de membres, més els nens i nenes, i tenen un calendari bastant estable amb un nombre de sortides a l'any entre quinze i vint. Des d'aquesta colla en Xavier Perich destaca que «cada vegada hi ha més activitats amb gegants a les festes majors i a les fires dels pobles». Moltes colles compten amb l'ajuda dels ajuntaments per poder tirar endavant les activitats, ja sigui a través de convenis o d'altres tipus

>> Els gegants de Banyoles a la sala de plens de l'Ajuntament. (Autoria: SÒNIA TUBERT)

>> La Colla Gegantera de Cassà de la Selva, que té una quarantena de membres de totes les edats. (Font: COLLA GEGANTERA DE CASSÀ DE LA SELVA)

de subvencions. A Celrà, en Xavier detalla que «tenim un conveni amb l'Ajuntament a través del qual organitzem activitats culturals que ens serveixen per obtenir finançament».

Futur optimista

Precisament el fet que els nens i nenes siguin els més aficionats als gegants és el punt on s'agafen moltes colles per veure amb optimisme el seu futur. «El contacte amb l'escola és el nostre nutrient», explica en Xavier Perich, de Celrà, «cada any deixem una setmana els gegants a cada escola del poble i els passem informació, i també anem a les llars d'infants».

A la Fal·lera Gironina comparteixen aquesta visió optimista del futur. «Fa uns anys estàvem en perill però ara

anem bé», diu l'Isaac Sánchez, «i a còpia d'anys hem adquirit bona salut». A parer seu, «els gegants no són una moda, són una vivència». I per això posa la mirada també en l'educació en la cultura popular: «Hem d'ensenyar la cultura gegantera als nostres fills. Si es fa, els gironins acabarem tenint molta Fal·lera».

Ara bé, en el món de la cultura popular també hi ha competència. «Ara estan de moda els castells i les colles castelleres, i això ha fet molt mal», diu en Jordi Riera, de Cassà de la Selva. Tot i això, no hi ha cap colla que deixi d'esforçar-se per continuar traient els gegants i fer-los ballar. La conclusió a la qual arriba en Jordi Riera la poden compartir de ben segur tots els seus companys geganters: «Hem de procurar conservar el que tenim i que no es perdi».